

Η ΑΠΟΚΡΕΩΣ.

Οὐδείς λαός, πρωτοφυής ἢ πεπολιτισμένος, ἐξαιρεῖται τῆς μωρίας ταύτης, τῆς ἐκδηλουμένης διὰ τῶν μεταμφορέσεων, τῶν προσωπειῶν καὶ τῶν ἀκολασιῶν. Ἡ ἀπόκρεως εἶναι ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου κατὰ τὸ δοκοῦν. Διότι εὐρίσκεις αὐτὴν παρὰ τοῖς ἀγρίοις, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑνετίᾳ, ἐν τῷ Λονδίῳ καὶ ἐν τοῖς Παρισίοις μετὰ τῶν διακρινουσῶν τὰς φυλάς ἔξεων. Ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ | δηλαδὴ εἶναι φιλόφορος, ἐπιπόλαιος, ἀναιδής· ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ παράδοξος καὶ σχεδὸν θλιβερά· σοβαρὰ μὲν καὶ φιλήδονος ἐν τῇ Γερμανίᾳ· βαρεῖα δὲ καὶ μονότονος ἐν τῇ Ῥωσσίᾳ· διάπυρος, ἐνθουσιώδης, θορυβώδης ἐν τῇ Ἰταλίᾳ.

Σαφῶς δὲν εἶναι γνωστὸν πόθεν κατάγεται ἡ ἀπόκρεως, ἂν καὶ ἐγεννήθη κατ' εὐθεΐαν γραμμὴν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης μωρίας, συγχρόνου κατὰ τὰ φαινόμενα τῇ πλάσει τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας. Καὶ ἡ μὲν καταγωγὴ τῆς ἀνθρωπίνης μωρίας φαίνεται μοι ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ, ἀρκεῖ δὲ μοι νὰ ἀναφέρω τὰ νόμιμα αὐτῆς τέκνα· εἶναι δὲ ταῦτα, τὰ | Χερουβεὶμ τῶν Αἰγυπτίων, τὰ Ἑλληνικὰ Διονύσια, τὰ τῶν Ῥωμαίων σατουρνάλια, ἡ ἑορτὴ τῶν Μωρῶν καὶ ἡ τῶν Ἀγίων Νηπίων κατὰ τὸν μεσαῖωνα, ἡ ἀπόκρεως τῆς Ἑνετίας καὶ ἡ τῶν Παρισίων.

Α΄.) *Ἡ ἑορτὴ τῶν Μωρῶν.* — Ἡ ἀπόκρεως τοῦ μεσαίωνος, ἦττον τῆς ἀρχαίας ἀκόλαστος, σχετικῶς ἦν χυδαιοτέρα καὶ σκαιότερα ταύτης. Δὲν δύναται τις π. χ. νὰ φαντασθῇ τι παραδοξότερον τῶν βωμολογιῶν τῆς ἑορτῆς τῶν μωρῶν.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη τῶν μωρῶν, ἡ καὶ ἑορτὴ τῶν Ἀγίων Νηπίων κατὰ τόπους καλουμένη, ἐδανείσθη τὰς ἀλλοκότους σκηναὺς αὐτῆς ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν σατουρνάλιων καὶ ἐκ τῶν δραματικῶν παραστάσεων, τῶν ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν ἐπὶ τῶν ἱκρίων πρὸ τῶν ἐκκλησιῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν παριστανομένων.

Ἐωρτάζετο τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως εἰς μνήμην τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Κοινωνῶν τῆς τύχης τῶν πρᾶξων, τῶν ὑπηρετικῶν, τῶν ὠφελίμων ἀνθρώπων

ὁ ὄνος, πρωταγωνιστὴς τῆς ἑορτῆς, ἐδέχετο τιμὰς γελοίας, ὡς μέλπηθρον καὶ καταγέλασμα τοῦ πλήθους χρησιμεύων. Ἐξέλεγον ἐπίσης πάπαν, ἐπίσκοπον καὶ βασιλέα τῶν μωρῶν. Αἱ δὲ παράδοξοι αὗται σκηναὶ εἰσιν αὐθεντικαί· διότι αἱ πλείονες ἐπὶ μνημείων γοτθικῶν διὰ τῆς σμίλης τῶν λιθοξόων ἐξηγήθησαν.

Ἡ ἑορτὴ τῶν μωρῶν τῶν Παρισίων ἑωρτάζετο ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου. Μετέβαινε λοιπὸν ἐν πομπῇ ὁ κληρὸς εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ μεγάλου πυλῶνος· δύο δὲ ἱερεῖς (1) ὠδήγουν ὄνον, μεγαλοπρεπεῖ φελονίῳ κεκαλυμμένον εἰς τὸ ἀναλογεῖον (2), εἶτα ἐδίδετο ὁ πρῶτος τόνος τοῦ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου ψαλλομένου ὕμνου ὑπὲρ τοῦ ὄνου, οὗτινος ἰδοὺ ἡ πρώτη στροφή ὡς ἐπωδὸς ἀδομένη.

Ἐ! πάτερ ὄνε, ψάλλε μας
Ὡραῖον στόμα σκύθραζε,
Χόρτα θὰ λάβῃς ἀρκετὰ,
Βρώμην ἐν ἀφθονίᾳ.

Ἡ ἑορτὴ τῶν μωρῶν ἐπερατοῦτο διὰ θεάματος αὐτοσχεδίου ἐνώπιον τοῦ ναοῦ. Ἐπὶ τεσσάρων τούτέστι σανίδων, τεθειμένων ἐπὶ βυτινῶν (3) ἀνεστραμμένων, ὑποκρίται δεινοὶ ἐξετέλουν διαστροφὰς τοῦ σώματος, καταπληκτικὰς πιθηκισμοὺς, παριστάνοντες καὶ τὰ ἐπικινδυνότερα τῶν παντομίμων. Τέλος δὲ κάδοι ὕδατος, ἀφειδῶς ἐπὶ τῶν θεατῶν ἐκχυνόμενοι, ἀνήγγελλον τὸ τέλος τῆς τελετῆς.

Ἐκ πάντων τῶν σωματείων, τῶν πανηγυριζόντων τὴν ἑορτὴν τῶν μωρῶν, οὐδὲν ἐπεδείκνυεν ἰδιοτροπίαν καὶ ἐνθουσιασμὸν μεῖζονα τοῦ ἀξιοσεβάστου σωματείου τῶν μαθητῶν τῶν Παρισίων. Οἱ σπουδασταὶ τοῦ μεσαίωνος ἐκεῖ εἶχον τὴν ἀπόκρεωσιν των· ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ εἶπω, ὅτι οἱ φοιτηταὶ τῶν νέων πανεπιστημίων ἡμῶν δὲν διετήρησαν εἰμὴ τοῦτο μόνον ἐκ τῶν παραδόσεων τῶν προκατόχων αὐτῶν.

(1) Chanoine, ἱερεὺς ἔχων εἰσόδημα ἐκκλησιαστικόν, κανονικός.

(2) Τὸ μέρος ἐνθα τίθενται τὰ βιβλία καὶ ἴστανται οἱ ψάλται.

(3) Βουταί, βρεῖλιον.

Ἡ κωδωνόκροτος ῥάβδος, ἣν ἀτόπως τῷ Μώμῳ παρέχουσιν, ἐν τῇ ἐορτῇ τῶν μωρῶν ἐγεννήθη. Μεταλλίαι (1) συναναμνηστικαὶ τοῦ 1551 καὶ τοῦ 1558 φέρουσι τὴν κωδωνόκροτον ῥάβδον, ἐπίσης δὲ καὶ μορφὰς παραδόξου· προσώπων, φερόντων καλύμματα μὲ μεγάλα ὦτα καὶ τὰς ἀκούλους λέξεις: *Moneta episcopi innocentium; bene vivere et laetari.*

Ἐπὶ τινος μεταλλίας τῆς Νογιῶν (Noyon) διατηρηθείσης ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, φαίνεται Γερμανός τις φυσιογνωμίας ἐκφραστικῆς, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀκτινοφόρον στέφανον, οὗτινος αἱ ἀκτίνες αἱ τριγωνικαὶ εἰσὶν ὦτα ὄνου· ἀντὶ περιδεραίου ὑπάρχει ἄλυσις. Περὶ τὴν μεταλλίαν ταύτην ἀναγινώσκονται αἱ ἐξῆς λέξεις: *Ἰωάννης τοῦ Σίγγεν μωρότοτος, εὐθυμότατος βασιλεὺς τῶν μωρῶν.*

Δὲν πρέπει νὰ καταπλήσῃται τις βλέπων τὴν ἐκκλησίαν μεταβεβλημένην οὕτως εἰς θέατρον. Τὰ ἦθη τῆς ἐποχῆς ἐξηγοῦσι τὰς παραδοξίας ταύτας· κατὰ τὸν μεσαίωνα ὁ λαὸς δὲν ἐγίνωσκεν εἰμὴ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς αὐτὴν ἐστρέφετο ἐν πάσαις ταῖς θλίψεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ὀλίγον πεφωτισμένη εὐσεβείᾳ τοῦ καθίστα αὐτὴν θέατρον πασῶν τῶν ἐορτῶν του. Περιελάμβανεν αὕτη ἀπάσας τὰς εὐχὰς του, ἀπάσας τὰς ἀγαλλιᾶσεις καὶ ἀπάσας τὰς θλίψεις τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, τὸν παράδεισον καὶ τὴν κόλασίν της.

Ὁ ὄνος ἠδύνατο κάλλιστα προσελθὼν νὰ ὀγκήσῃ ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου, ὅπου ὁ ἱερεὺς ἱερούργει, ἀφοῦ ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν γοτθικῶν μητροπόλεων τὰ μορμολύκεια καὶ τὰ γεγλυμμένα φαντασιώδη πρόσωπα ἐπεδείκνυν τὰς δυσειδεῖς μορφὰς τῶν πλησίον τῶν παιδρῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων.

Κατὰ τὰς κυριωτάτας ἐορτὰς τοῦ ἔτους, κατὰ τὸ Πάσχα π. χ. συνηθορίζοντο ἐν τοῖς ναοῖς ἵνα παραδοθῶσι ταῖς ἀνοσίαις ἀγαλλιᾶσαι τοῦ χοροῦ, τῶν συμποσίων καὶ τῆς σφαιρίσεως.

Ἐντούτοις τὰ παράδοξα ταῦτα ἔθιμα δὲν διήλθον ἄνευ διαμαρτυριῶν.

(1) Medaille· ἰδὲ Ἀτακτα Κοραῇ ἐν λέξει μεταλλία.

Ἐξ ἀρχῆς οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας, Τερτυλλιανός, ἅγιος Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, κατεδίκανον τοὺς χοροὺς, τὰς θορυβώδεις ἡδονὰς, καὶ τὴν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον κρυπτομένην κραιπάλην. Ἐτι δὲ Ἰννοκέντιος ὁ Γ'. ἐξεσφενδόνισε τοὺς κεραυνοὺς αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐορτῆς τῶν μωρῶν.

Ἄ' Εκτελοῦσιν ἐνίοτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, βλέγει, θεάματα καὶ θεατρικὰς δραματούργιας, καὶ οὐ μόνον εἰσάγουσιν ἐν τοῖς θεάμασι καὶ ταῖς δραματούργιαις ταύταις πτεράτα μετὰ προσωπείων, ἀλλ' ἔτι πλέον, πέν ὠρισμέναις τισὶν ἐορταῖς, διάκονοι, ἱερεῖς καὶ ὑποδιάκονοι λαμβάνουσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν μωριῶν καὶ τῶν βρωμολογιῶν τούτων. Παραγγέλλομεν ὑμῖν, ἀδελφέ μου, νὰ ἐξορίσῃτε τῶν ἐκκλησιῶν τῶν μωρῶν τὸ ἔθιμον, ἢ μᾶλλον τὸν παραλογισμὸν, τῶν θεαμάτων τούτων καὶ τῶν ἐπονειδίστων αὐτῶν παιγνίων κλπ. β

Ἄλλ' ὅμως παρὰ τὴν θέλησιν τοσούτων ἀφορισμῶν, ἡ ἐορτὴ τῶν μωρῶν ὑφίστατο μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 16ου αἰῶνος, καθ' ἣν ἐποχὴν ὀριστικῶς κατεπίεσθη, πλὴν οἱ μωροὶ δὲν ἐξηφανίσθησαν ἕνεκα τούτου ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας.

Β'.) Ἡ μωρὰ Μήτηρ. — Ἡ ὁμήγουρις τῆς μωρᾶς Μητρὸς τῆς Διζῶν, (Dijon) καὶ ἡ πομπὴ τῆς ἐορτῆς τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Αἰξ (Aix) κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα εἶχον ἐν τῇ ἐκεντρότητι αὐτῶν πολυαρίθμους σχέσεις μετὰ τῆς ἐορτῆς τῶν μωρῶν.

Κατὰ πᾶν ἔτος, ἐν τῇ ἀποκρέφ τῆς Διζῶν, διακόσιοι ἐκ τῆς διγιονικῆς ὁμηγύρεως, δι-κηγόροι δηλ. εἰσαγγελεῖς, ἰδιῶται διέτρεχον τὰς ἀγυῖας καὶ τὰς πλατείας τῆς πόλεως ἐπὶ φορτηγῶν ἀμαξῶν ἐξωγραφημένων καὶ ὑπὸ ἵππων μὲ φάλαρα συρομένων.

Οἱ εὐθυμοὶ κοινωνοὶ τῆς Μωρᾶς Μητρὸς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταμφιεσμένοι καὶ προσωπιδοφοροῦντες, ἐφόρουν ἐνδύματα πρασινοειδῆ, ἐρυθροειδῆ καὶ κροκοειδῆ, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν δίκερων μετὰ κωδονίσκων καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν μωρῶν ἐπέσειον ῥάβδους κωδωνοκρότους. Ἡ Μωρὰ Μήτηρ ἐφαίνετο ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς, ἐκ δικαστῶν, σφραγιδοφυλάκων, ἀρχιποκόμων, βασιλικῶν κομμωτριῶν κλπ. συγ·

κειμένης. Ἀλλὰ τὸ ἰδιαῖον ἐν ταῖς τῆς Μωρᾶς Μητρὸς πομπαῖς ἦν, ὅτι πάντες αὐτοί, ἐκ τῆς ἀκολασίας τῆς ἀπόκρεω ὠφελούμενοι, δημοσίᾳ καὶ γεγωνυῖα τῇ φωνῇ ἐσατύριζον τὰ ἥθη καὶ τὰ γελοῖα τῆς ἐποχῆς.

Ἀνεμιμνήσκοντο σκανδαλώδους τινὸς συμβάντος ἐν Διζῶν ἐν καιρῷ τῆς ἀπόκρεω; Παρευθὺς αἱ ἁμαξαὶ τῆς Μωρᾶς Μητρὸς ὠδηγοῦντο ἐκεῖ, ἐνθα τοῦτο συνέβη, καὶ οἱ κοινωνοὶ, περιβεβλημένοι τὴν ἀκριβῆ, κατὰ τὸ ἐφικτὸν, ἐνδυμασίαν τῶν προσώπων, ἅτινα ὑπεκρίνοντο, ἀνεγέννων τὰς αὐτὰς σκηνάς, προσθέτοντες παρωδίας καὶ βωμολοχίας, τὴν εὐθυμίαν τοῦ πλήθους κινούσας.

Ἡ ὁμήγουρις εἶχε καὶ συμπόσια, εἰς τὰ ὅποια ἕκαστος ἔφερε τὸ ἐδεσμά του· τὸ δ' ἔθιμον τοῦτο διετηρήθη ἐν τισιν ἐπαρχίαις τῆς Γαλλίας.

Ἡ εὐφυὲς αὕτη ὁμήγουρις, ἡ ἄνευ κοινωνικῆς διακρίσεως τὰς ἀνοησίας τῆς ἀνθρωπότητος διασύρουσα, ἀπῆρσεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τῆς Διζῶν, ὧν ἡ ἐπιδερμὶς ἦν εὐαίσθητος. Ἀπηύθυνον λοιπὸν τῷ βασιλεῖ αἰτήσιν ἀπὸ κοινοῦ, τὴν καταπίεσιν τῆς ὁμηγύρεως τῆς Μωρᾶς Μητρὸς μετὰ παρακλήσεων ἐπιμόνων ἐξαιτούμενοι, διότι διὰ τῆς ἀπόκρεω ἔσκωπτεν αὐτούς· ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος δ' ΙΓ' ἐνέδωκε ταῖς αἰτήσεσιν αὐτῶν.

Ἡ ὁμήγουρις τῆς Μωρᾶς Μητρὸς ὑφίστατο πρὸ τοῦ 1454 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ δουκὸς Φιλίππου τοῦ Καλοῦ. Εὕρισκω δὲ τὴν διαβεβαίωσιν ἐν τινὶ ἐνστίχῳ ἐγκυκλίῳ τοῦ δουκός.

Γ') *Ἡ πομπὴ τοῦ βασιλέως 'Pene' ἐν τῇ Αἰξ.* — Ἡ ἐορτὴ αὕτη, ἐν ἔτει 1462 ἰδρυθεῖσα, εἶχε πρωταγωνιστὰς τὸν βασιλέα τῆς Βαζῶς (1), τὸν ἡγεμόνα τοῦ Ἑρωτος καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην τῆς Νεότητος, προσωποποιοῦντας τὸν λαόν, τὴν εὐγένειαν καὶ τὸν κλῆρον.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς οἱ κώδωνες τῆς πόλεως ἀπαξάπαντες ἐκωδώνιζον καὶ ἡ πορεία τῆς περιέργου ταύτης πομπῆς ἤρχετο.

Συμφωνία ἀγροτικὴ προανήγγελλε τὴν

διάβασιν τῶν θεῶν τῆς γῆς. Αἱ νύμφαι λοιπὸν, ἐσθῆτας πρασινοειδεῖς φοροῦσαι, τοῖς τῶν σατύρων χοροῖς τοὺς ἰδίους ἀνεμίγνυν· ἐφόρουν δ' οἱ σάτυροι γελέκια, σαρκὸς χρῶμα ἔχοντα, μὲ μακρὰς οὐράς καὶ κέρατα. Ὁ Πάν ὁ αὐλητὴρ, τοιοῦτοτρόπως μεταμφιεσμένος, ἐκάθητο ἐπὶ ἄρματος, κλήμασι κεκαλυμμένου, ὅπου ὁ Βάκχος ἐπὶ θρόνου ἵστατο. Ὁ θεὸς τοῦ οἴνου ἐκράτει διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς φιάλην, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας κύπελλον εὐρύ, ὅπερ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπλήρου, ἵνα τὴν τῶν Πανῶν του στρατιὰν εὐφράνῃ.

Μία τῶν περιεργωτέρων ὁμάδων τῆς μυθολογικῆς ταύτης πομπῆς παρίστανε τὴν μικρὰν παιδιὰν τῶν διαδόλων (petit dionysos) (1), ἀλληγορίαν δηλαδὴ τοῦ βίου. Παῖς λοιπὸν λευκοφόρος τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ὑπεκρίνετο, ἣν οἱ διάβολοι ἵνα ἀπολέσωσιν ἐζήτουν. Ἀλλ' ἀγαθὸς τις ἄγγελος, παρὰ τὸν παῖδα ἱστάμενος, τὰς καταχθονίους πανουργίας ἀπεδίωκε, καὶ μάχη δεινὴ μεταξὺ τῶν δαιμόνων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀγγέλου συνήπτετο, δεχομένου ἐπὶ τινος ὠρισμένου μέρους τοῦ σώματος αὐτοῦ, πλήρους ἱππεῖων τριχῶν τούτου ἕνεκα, πολλοὺς ἀριθμούς κονδύλους· ἐπὶ τέλους τὸ ἀγαθὸν ἐθριάμβευεν ἀντὶ τοῦ κακοῦ.

Μετὰ τὴν μικρὰν παιδιὰν τῶν διαδόλων ἤρχετο ἡ μεγάλη παιδιὰ τῶν δαιμόνων, ἐξηγριωμένων καὶ ἀγρίως κατὰ πόδας διωκόντων τὸν Ἡρώδη, πάντα τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα φέροντα. Ἐπληττον μὲ δίκρανα καὶ λόγχας τὸν ἐθνικὸν βασιλέα καὶ μετὰ σαρκασμῶν αὐτὸν καθύβριζον. Διάβολος δὲ τις, χαριέστατα ἐνδεδυμένη, καὶ τὸν φόγον τοῦ καλλωπισμοῦ προσωποποιούσα, ἕνεκα τῆς ζήσεώς της ἠρίστευσε κατὰ τοῦ Ἡρώδου.

Εἶτα ἐξεῖλκον τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους (chevaux frux) (2) ἐφ' ὧν ἱππύται τῆς αὐλῆς τοῦ 'Pene' ἐξετέλουν, οὐχὶ ἄνευ κινδύνου καὶ καταπτώσεων, ἀγῶνας ἱππικοὺς ἀναλόγους τοῖς τῶν Φραγκόνων (3) καὶ τῶν

(1) La Basoche, τὸ ἡθικὸν πρόσωπον τῶν δικηγόρων καὶ κυρίως τῶν φοιτητῶν τῆς Νομικῆς ἐν Παρισίοις κατὰ τὸν μεσαίωνα.

(1) Λέξεις ἐκ τῆς διαλέκτου τῆς Προθηγκίας, ἣν ὁ 'Pene' ἐλάλει, petit jeu de diables.

(2) Chevaux fringants.

(3) Francopi, οἱ εἰς Γαλλίαν ἐξ Ἰταλίας ἐλθόντες περίφημοι ἱππικοί.

Κλόουνς τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Μετὰ δὲ τοὺς τολμηροὺς τούτους ἱππεῖς ἤρχοντο ἡ κυνηγέτις Ἀρτεμις, ὁ ἀρμονικὸς Ἀπόλλων καὶ αἱ Ὠραι ἀπὸ τῶν χειρῶν κρατούμεναι. Ἡ ἰσχυρὰ βασίλισσα Σαβᾶ, ὑπὸ τῶν αὐλικῶν αὐτῆς παρακολουθουμένη, προσεκύνει τὸν ἰσχυρὸν βασιλέα Σολομῶντα, χορὸν ἀρκούντως ἀνατολικὸν ἐνώπιον αὐτῆς χορεύοντα.

Δύο θίασοι ὀρχηστῶν προηγούντο τοῦ ἄρματος τῶν θεῶν, μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένου καὶ ὑπὸ ἱππῶν λευκῶν συρμένου, πλουσίᾳ ἱπποσκευῇ κεκαλυμμένων. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ὑψηλοτέρου θρόνου τοῦ ἄρματος ἐφαίνετο ὁ Ζεὺς, τοὺς κεραυνοὺς κρατῶν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ κυριάρχου τοῦ Ὀλύμπου ἡ Ἥρα καθημένη ταῶν ἐθώπευε, τὸ εὐνοούμενον παρ' αὐτῆς πτηνόν ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἔρως συνώδευον τὴν Ἥραν. Οἱ κῶμοι καὶ οἱ Γέλωτες περιεκύκλουν τὸ ἄρμα τοῦτο, οὕτινος ὀπισθεν ἤρχοντο ἡ Κλωθὴ, ἡ Λάχεσις καὶ ἡ Ἀτροπος, κυλίσαι καὶ τέμνουσαι τὰς ἡμέρας τῶν θνητῶν.

Δεύτερός τις θίασος ὑπεκρίνετο τὴν Σφαγὴν τῶν ἀθῶων παιδίων.

Ὁ Ἡρώδης καὶ οἱ φρουροὶ αὐτοῦ, μὲ πυροβόλα ὠπλισμένοι (τοῦθ' ὅπερ ἦν ἀναχρονισμός· ἀλλὰ τί! τὸ ἰδιάζον παντὶ πράγματι χρώμα, ὁ συγχρονισμὸς εἶναι ἀνακάλυψις νέα), ἐπυροβόλουν εἰς τὸν ἀέρα· παρευθὺς δὲ πληθὺς παιδῶν ἐρρίπτετο χαμαὶ οἰκτρῶς οἰμώζουσα. Ἐπὶ τέλους ἡ γενικὴ αὕτη μεταμπίσεις, καθ' ἣν ἀπεμιμοῦντο ἐπίσης τοὺς μάγους, τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς εὐαγγελιστάς, ἐπερατοῦτο διὰ τῆς ὀμνηγύρεως τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Ἑρωτος, τοῦ ἀρχιμανδρίτου τῆς νεότητος καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Βαζῶς.

Αἱ ἐορταὶ αὗται τῶν μεταμπίσεων τοσοῦτον συνεκίνουν τοὺς Ἑπαρχιώτας, ὥστε ἐν ἔτει 1668 καὶ 1680 ἀρχιεπίσκοποι τῆς Αἰῆς, ἀποπειραθέντες νὰ ἐξαφανίσωσι τὰς εἰδωλολατρικὰς σκηνὰς τῆς τελετῆς ταύτης, ἔδωκαν ἀφορμὴν, ἵνα ὁ λαὸς ἀπευθυνθῇ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν.

Δ'.) Ἡ ἐορτὴ τοῦ τρυγητοῦ. — Ἐν τῷ μεσαίῳνι ἡ ἐποχὴ τοῦ τρυγητοῦ ἦν ἐπίσης περιβόητος ἐνεκα ἐορτῶν καθ' ἃς μεταμφιεννύοντο. Μακρὰ λοιπὸν πομπὴ περιήρχετο τοὺς ἀμπελῶνας· ἐπὶ κεφαλῇς δὲ ταύ-

της ἐπορεύετο εἰς ἀρχιμανδρίτης μετὰ τὰ τῆς βακτηρίας του ἐν μέσῳ τοῦ συμ.ουλίου του, ὑπὸ δύο ἀμπελουργῶν, τὸ βραδεῖον τῆς ἐργασίας λαβόντων, παρακολουθούμενος. Παιδίον κληματοστεφές, ἐπὶ μικρᾷ βυτίνης φερόμενον, ἐκίνει κύπελλον μὲ μεταλλίας κεκοσμημέναν· οἱ δὲ τῶν ἀμπελουργῶν χοροὶ ἐνέδιδον τὸν πρῶτον τόνον ἀσματίων χυδαίων.

Προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ πολυτέλεια εἰσῆλθεν ἐν ταύταις ταῖς ἐορταῖς. Οἱ μὲν πῖλοι ταυτέστιν ἐκοσμήθησαν μὲ κορδύλας, εἴτα δὲ μὲ τρεμούσας (1)· αἱ δὲ σκαπάναι κατηγυρώθησαν καὶ τὰ στείλειά (2) πρᾶσινω χρώματι ἐβάφησαν. Ἐδωκαν πρὸς ταῦτοις τὴν Δήμητραν σύντροφον τῷ Βάκχῳ καὶ βραδύτερον ὁ ἀλληγορικὸς θίασος τὴν ξήθη διὰ τοῦ πατρὸς Νῶε, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ· ἔφερον δὲ τὰς σταφυλὰς τῆς Χαναάν.

Κατ' ἔτος ἀνεφαίνοντο νέοι θίασοι καὶ ἄλλα πρόσωπα. Ὁ μικρὸς Βάκχος ἔσχε συνοδίαν Μαινάδων καὶ Πανῶν ὀρχουμένων καὶ ὕμνους ἀδόντων.

Ὅπισθεν αὐτῶν εἶπαντο ὁ Σειληνὸς ἐπὶ ὄνου καὶ ἀρχιερεὺς τις μὲ πώγωνα ἀξιοσέβαστον, περικυκλωμένος ὑπὸ τῶν ἀκολούθων του, βωμὸν φερόντων, ἐφ' οὗ θυμίαμα ἐκαίετο.

Ἡ Δημήτηρ ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου ἐν πομπικῷ ἄρματι καὶ ὑπὸ μεγαλοπρεπὲς ἐπιστέγασμα. Ἐσύρετο δὲ τὸ ἄρμα ὑπὸ βοῶν χρυσοκερείων καὶ πέριξ δρεπανοφόροι θερίσται ἀμφοτέρων τῶν φύλων ψάλλοντες ὠρχοῦντο.

Ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς Ἀναγεννήσεως συνήνωσαν ἐν γάμῳ τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὸν χριστιανισμόν· οἱ θεοὶ λοιπὸν καὶ οἱ ἡμίθεο τοῦ μύθου διηγκώνιζον τοὺς ἀγίους καὶ τοὺς ἀποστόλους. Τέλος δ' ἠθέλησαν ἐν τῇ συντυχίᾳ τῆς ἐορτῆς ταύτης νὰ γίγνηται γάμος ἀγρᾶτικὸς, προσδρευόμενος ὑπὸ τοῦ δημάρχου, προσφέροντος τὸν βραχίονα αὐτοῦ τῇ συζύγῳ του, καὶ ὑπὸ τῶν προκρίτων τῆς κωμοπόλεως.

Ora et labora (ἐργάζου καὶ πρσεύχου)

(1) Paillettes.

(2) Τὸ στείλειον, τὸ ξύλον τῆς σκαπάνης.

τοῦτο ἦν τὸ ἀξίωμα τῶν ὁμηγύρεων τῶν ἀμπελουργῶν.

Αἱ λοιπαὶ ἐπισημότεραι ἐορταί, τοῦ μεσαίωνος καθ' ἃς μεταμφιεσσίνοντο, εἰσὶν ἐν μένταις μεσημβριναῖς χώραις αἱ διασκεδάσεις τῆς Ταράσκας, (1) ἐν δὲ ταῖς βορείαις ἡ πομπὴ τοῦ γίγαντος Γαγιᾶν καὶ τὰ ἄρματα τοῦ Καμβραί.

Αἱ τοῦ μεσαίωνος μεταμφιέσεις εἶχον καὶ τὸ σατυρικὸν αὐτῶν μέρος θαυμασιώτατα. Ἡ βασιλεία διὰ τοῦ βασιλέως τῆς τύχης καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ νομίσματος (2) παρωδεῖτο· οἱ ὑπηρέται ἐκηλίδουν τὸ πρόσωπον μὲ ἀσβόλην καὶ ἀπεμιμοῦντο τὰς συνηθείας τῶν δεσποτῶν αὐτῶν.

Ἡ γενικὴ αὕτη τάσις πρὸς τὸν φόγον τῶν τε ἐθίμων καὶ τῶν πολιτευομένων διεδηλώθη ἀπὸ τοῦ 1444 ὑπὸ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων.

Ε'.) Ὁ Νεκροχορὸς. — Κατὰ τὸν συντάκτην τῆς ἐφημερίδος τῶν Παρισίων περίεργος μεταμφίσεις ἐγένετο ἐπὶ Καρόλου τοῦ ΣΤ' εἰς τὰς ὀστεοθήκας τῶν Ἀγίων Νηπίων.

Ἐν τινι φανταστικῇ δίκῃ, καλουμένη νεκροχορὸς, ἄνθρωποι ἀμφοτέρων τῶν φύλων, εἰς πάσας τὰς τάξεις ἀνήκοντες, ἐνώπιον τοῦ θανάτου παρήλαυνον, ἀταράχως ἀκούοντες τὰς μεμψιμοιρίας αὐτῶν. Ἐξήτουν δὲ πάντες ἀναβολὴν τῆς τελευτῆς των· καὶ οὗτοι μὲν ἵνα πραγματοποιήσωσι τοὺς φιλοδόξους σκοποὺς των, ἐκεῖνοι δὲ ἵνα ἀπολαύσωσι τῆς νέας περιουσίας αὐτῶν, ἄλλος μὲν ἵνα καταλάβῃ λείαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐπιδιωχθεῖσαν, ἄλλος δ' ὑπὲρ ἐταίρας· ὁ μὲν ὑπὲρ σάκκου χρυσοῦ πλήρους, ὁ δ' ὑπὲρ χιμαίρας. Ὁ θάνατος, ἐνστίχως τοὺς ἱκετεύοντας σκώψας, ἠνάγκαζε πάντας ἀδυσωπότης ὑπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ δρεπάνου του νὰ διαβῶσιν.

Ἡ μεταμφίσεις τοῦ νεκροχοροῦ ἐπίσης νηδοκίμει μεγάλως ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ.

(1) La tarasque, παρίσταται ζῶον τερατώδες ἐν Ταρσκῳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐν τακταῖς ἡμέραις τοῦ ἔτους, ὅπερ μετὰ πανηγύρεων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων περιφέρεται.

(2) Roi de la fête, ὁ κατὰ τὴν 6 Ἰανουαρίου ἡμέραν τῶν Θεοφανείων τὸ ἐν τῷ πλακοῦντι νόμισμα εὐρίσκων ἢ τὸν κύαμον fête, ἐν Γαλλίᾳ.

ΣΤ'.) Ἡ ἀπόκρεως ἐν Ἑνετίᾳ, ἐν Ῥώμῃ, ἐν Λονδίῳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ. — Ἐν Βέππερ ὁ Βύρων λέγει ὅτι ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν τῆς γῆς ἡ Ἑνετία εἶχεν ἀπόκρεως διασκεδαστικωτέραν καὶ περιφημοτέραν ἕνεκα τῶν ὀρχήσεων καὶ τῶν ἀσμάτων αὐτῆς, ἕνεκα τῶν χορῶν καὶ τῶν παρακλαυσιθύρων, ἕνεκα τῶν μεταμφιέσεων, τῶν μορφασμῶν καὶ τῶν μυστηρίων αὐτῆς.

Καὶ ἀληθῶς, ἄπειρος πληθὺς ξένων προσέτρεχέ ποτε εἰς τὴν Ἑνετίαν, ἔνθα κατὰ τὰς ἐορτάς τῆς ἀπόκρεως πάντα τὰ πάθη εἰς πλήρη ἀκολασίαν παρεδίδοντο. Ὁ πολιτικὸς λοιπὸν δεσποτισμὸς, ὁ συνήθως ἐπὶ τῆς πόλεως βαρύνων, ἀνεβάλλετο· τὸ προσωπεῖον ἐκάλυπτε τὸ πᾶν διὰ τοῦ ἀπαρτιάστου αὐτοῦ· διασκεδάσεις, θεάματα, ἐρωτικὰς μωρίας, ἀπελπισίας, δολοφονίας, ἐκδικήσεις, μοιχείας, ὀλέθρους, συνωμοσίας.

Οἱ ἄρχοντες ἐτοποθετοῦντο ἐνώπιον τῶν τραπεζῶν τοῦ παιγνιδίου, ἐνώπιον τῶν φαραῶ (1), τῶν τοποθετημένων ἐν ταῖς δημοσίαις πλατείαις.

Ἡ Ἑνετία ἀληθῶς ἦν τότε τὸ ἄστυ τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς ληθοσύνης. Μῶμοι (2), πολισινέλοι (3) κουάκεροι (quacqueros) διεκρίνοντο οὐ μόνον ἕνεκα τῶν σαρκασμῶν, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῶν περιλαμβῶν πρισματικῶν αὐτῶν, ἕνεκα τῶν φωτεινῶν χρωμάτων, ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν προσωπείων, ἐφ' ὧν ὡς βροχὴ ἐκ τῶν ἐξωστῶν κατέπιπτον ἐκσφενδονιζόμενα τὰ τραγήματα.

Ἐν καιρῷ τῆς νυκτὸς τὸ θέαμα ἐγίγνετο λαμπρότατον. Αἱ γόνδολαι δηλαδὴ, φωτιζόμεναι διὰ λύχνων, δάδων καὶ φανῶν, περιέφερον τὰ ἐπιδεικτικὰ πυρά των ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἀδρίου. Λέμβοι δὲ τινες περιεῖχον ἐρωτολήπτους μενεστρέλους (4), ἄδοντας ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων των ἐπωδοὺς ἀρμονικὰς, ἐνῷ ἄλλα σκάρη προσωρμίζοντο ἐν τῷ εὐχαρίστῳ λιμένι τοῦ ἔρωτος, ὅτε χεῖρες

(1) Εἶδος χαρτοπαιγνίου.

(2) Aglequins, ἐφόρουν ἐνδύματα παμπούκιλα.

(3) Πρόσωπα δυσειδῆ ἐν ταῖς ἰταλικαῖς κωμωδίαις pulcinelo, γαλλιστὶ δὲ polichinel.

(4) Ménestrel, οἱ ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου ῥαψῳδοί.

λεπτοφυεῖς καὶ λευκαὶ προσήρχοντο μετὰ συστολῆς, ἵνα χορηγήσωσι ζηλοτυπίας εἰς χαρίεντας προσωπιδοφόρους. Καὶ ἔτι πλέον νεάνιδες δὲν ἐφοβοῦντο νὰ παρουσιάζωνται εἰς ἀγνώστους. Τοιοῦτόν τι συνέβη τῷ Λουδοβίκῳ Καρράς.

Ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολὴ τοῦ περιφήμου ζωγράφου ἐξηγεῖ θαυμασίως τὸ εὐχαρι καὶ μυθῶδες τῶν κατὰ τὰς ἀπόκρεως ἰταλικῶν ἐθίμων. Τὴν 15 λοιπὸν Φεβρουαρίου 1617 τάδε συνέβαινον ἐν Βολωνίᾳ.

« Ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τῆς ἀπόκρεως περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον πεισήμενοι τινες εἰς τινα οἰκίαν γυναῖκα μεταμφιεσμένην, ἕνεκα τῆς στολῆς καὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς, ὄντος ἀσκεπούς, ἀγυγέλω τοῦ παραδείσου ὁμοιάζουσαν. Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ αὐτῆς ἦν δαφνοστεφής, αὐτὴ δὲ ἐλευκοφόρει καὶ ἡ στολὴ τῆς ἦν περιφρήμως ἐξωγραφημένη. Ἐκράτει σάλπιγγα, ἐδὲ ἥς ἤρξατο σαλπίζουσα κατὰ τὴν εἰς τὸ πτωμάτιον, ἔνθα εὐρισκόμενην, εἰσοδὸν τῆς, πρὸς ἀνήγγελε τὴν ἀφίξιν τῆς. Εἴτα δὲ μετὰ παρθενικῆς χάριτος μοὶ ἀπηύθυνέ τινας στίχους, συνοδεύουσα τοὺς λόγους μετ' ἐκφράσεως καὶ κινήσεων τοσοῦτον εὐπρεπῶν, ὥστ' ἐνόμιζον, ὅτι ἡ ποίησις κατήλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα μὲ ἡδύνῃ. Μοὶ νέπηλθε λοιπὸν ἡ ιδέα νὰ παρακαλέσω τὸν Κύριον ἡμῶν νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν μοῦσαν αὐτῆς, ἵνα ψάλω τοὺς ἐπαίνους τῆς νεάνιδος ταύτης, τῆς ἐν τῇ λάμπει τοῦ παρθενικοῦ τῆς κάλλους εὐρισκομένης καὶ πᾶσι τούτου ὑπὸ θαυμασίου γυναικείου ἀναστήματος κοσμουμένης. Ἡ νέα αὕτη δὲν ὑπερβαίνει τὰ δεκαπέντε ἢ δεκαῖς ἔτη, καὶ οἱ λόγοι αὐτῆς εἰσι τοσοῦτον ἡδέεις καὶ χαρίεντες, ὥστε οὐδέποτε ἐγὼ ἤκουσα, οὐδ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς, νὰ ἀπαγγέλλωσι τόσῳ καλῶς, μετὰ σχηματοποιίας καὶ κινήσεων τοσοῦτον προσηκόντων. Ὀνομάζεται ἡ κόρη ὡς Ἀγγελική.»

Τὴν σήμερον ἡ Ἑντία δὲν εἶναι πλέον τοσοῦτον εὐθυμος καὶ ζωηρά· διότι ἡ γερμανικὴ φυλὴ ἐσωφρόνησεν αὐτήν.

Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

Δ. ΛΕΒΙΔΗΣ.

Ο ΑΦΗΡΗΜΕΝΟΣ (1).

Ὁ Μενάλκας καταβαίνει πρῶταν τινὰ τὴν κλίμακα, ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ ἐξέρχεται. Μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει δρομαίως· τί ἄρα γε συμβαίνει; Ἐμαθε παρὰ τοῦ γείτονός του, ὅστις ἐκ τοῦ παραθύρου διὰ μεγάλων κραυγῶν καὶ χειρονομιῶν μόλις ἠδυνήθη νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ, ὅτι ἐβάδιζε φέρων νυκτικὸν σκοῦφον καὶ ἔχων ἐξυρισμένην τὴν μίαν μόνην παρειάν. Ἐξέρχεται πάλιν σκεπτικὸς ὡς πρότερον, νομίζων ὅτι διωρθώθησαν αἱ μικραὶ ἐκείναι ἀπροσεξίαι, ἀλλ' οὔτε περιλαίμιον ἔχει, οὔτε τὰ ὑποδήματα εἰσὶν ὁμοειδῆ· διέρχεται δὲ ἀτάραχος πρὸ τῶν καφενειῶν καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς φέρων περισκελίδα χαίνουσαν περὶ τὴν γαστέρα καὶ ἐκθέτουσαν εἰς τὰ βλέμματα πάντων τὴν λευκότητα ἢ ρυπαρότητα τοῦ ἐσωθράκου.

Περιπατῶν ἐν πλατείαις αἴφνης προσπατεῖ δεινῶς τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ στήθος· ἀνοίγει καλῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ οἶονε ἐξυπνῶν, βλέπει ὅτι εὐρίσκεται πρὸ τῆς κεφαλῆς ἵππου ἡρέμα σύροντος ἄμαξαν, ἢ ὀπισθεν ἐργάτου φέροντος ἐπ' ὤμων ξύλα μακρά. Τὸν εἰδὸν ποτε προσπταίσαντα τὸ μέτωπον κατὰ τυφλοῦ, περιπλακέντα εἰς τὰς κνήμας ἐκείνου καὶ μετ' ἐκείνου πεσόντα ὑπτίως.

Ζητεῖ, μεμφιμοιρεῖ, κραυγάζει, ὀργίζεται, καλεῖ τοὺς ὑπηρέτας τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον. Τοῦ τὰ χάουιν δλα, τοῦ τὰ ἀνακατόνου δλα. Θέλει τὰ χειρόκτια, ἀπεκκρατεῖ ἐν τῇ παλάμῃ, τὸν πῖλον, ὃν ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· μάχεται τῷ παιδί ὅτι δὲν ἠγόρασε

(1) Περὶ ἀφηρημένου ὁμιλεῖ ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ ἀναίσθησις, ἀλλὰ βραχεῖα τινὰ, ἀφελῆς, ὡς φησὶν ἐν προοιμίῳ, τὸ πολλὰ περὶ τοῦ πράγματος λέγειν· κρεῖττον δὲ ὁ Λαβρύερὸς ἐν τῷ XI κεφ. τῶν χαρακτήρων. Καὶ περὶ ἱκανὰ μεταβλητὰ καὶ πολλὰ προσθεῖς, ἢ κολούθησα ὅμως εἰς τὰ πλεῖστα τὸν δεύτερον· διότι ἀδύνατον φαίνεται τὸ περιγράφειν ἐπιτυχῶς ἐξ ἑσού, ἀλλὰ διαφόρως, τὸν αὐτὸν χαρακτήρα.

Γ. Α.